zelf, en hadden 't daarin ver gebracht), leefde de hoop weer wat op; er was nog een half ons tabak, en niemand anders dan Pim vatte de kwestie opnieuw aan. „D'r valt me wat in, Jaap," zei hij nadenkend. „'n Tijd geleden las ik van 'n dokter in Denemarken, die bewezen heeft dat je heel goed van niks dan aardappelen kan leven, als je ze maar goed klaarmaakt en zoo. . . ."

De twee laatste woorden waren voor mij 't zwakke punt in z'n mededeeling. „Schrijf hem eens 'n briefkaart met betaald antwoord," zei ik.

„Welnee!" Pim rimpelde z'n voorhoofd en zag er heel verstandig uit. „Morgen ga ik naar de Bibliotheek; daar hebben ze zéker 'n boek van hem."

Ik moedigde hem aan, en hij ging. De idealist! 't Zou hem onmogelijk geweest zijn te doen wat ik deed, terwijl hij weg was. Ik bracht 'n diplomatiek bezoek bij onzen slager-huisheer, ofschoon hij mij in de laatste weken al driemaal met schande beladen uit zijn winkel had laten gaan, den laatsten keer met 'n dreigenden blik naar z'n hakbijl. Maar de wanhoop gaf me moed.

De man was niet onvriendelijk. Maar toegeven deed hij niet. „Meneer," zei hij, „m'n vrouw en ik moeten ook leven." Nu, dat deden ze inderdaad; 't verpersoonlijkte leven waren ze: dik, rood, rond en gezond. „U weet wel dat ik de heeren geen kwaad hart toedraag. U bent fatsoenlijke menschen, en over uw gedrag heb ik niet te klagen." Ik boog, bescheiden en gevleid.

„Maar aan alles komt immers een eind. De huur is ten achter, de vleeschrekening ook, en nu moet 't maar eens uit zijn." De man was en bleef onverzettelijk, zoo onverzettelijk als van iemand die honderd kilo weegt maar verwacht kan worden. Met hangend hoofd ging ik naar boven. Nog nooit hadden de zeven en tachtig treden me zoo kortademig gemaakt.

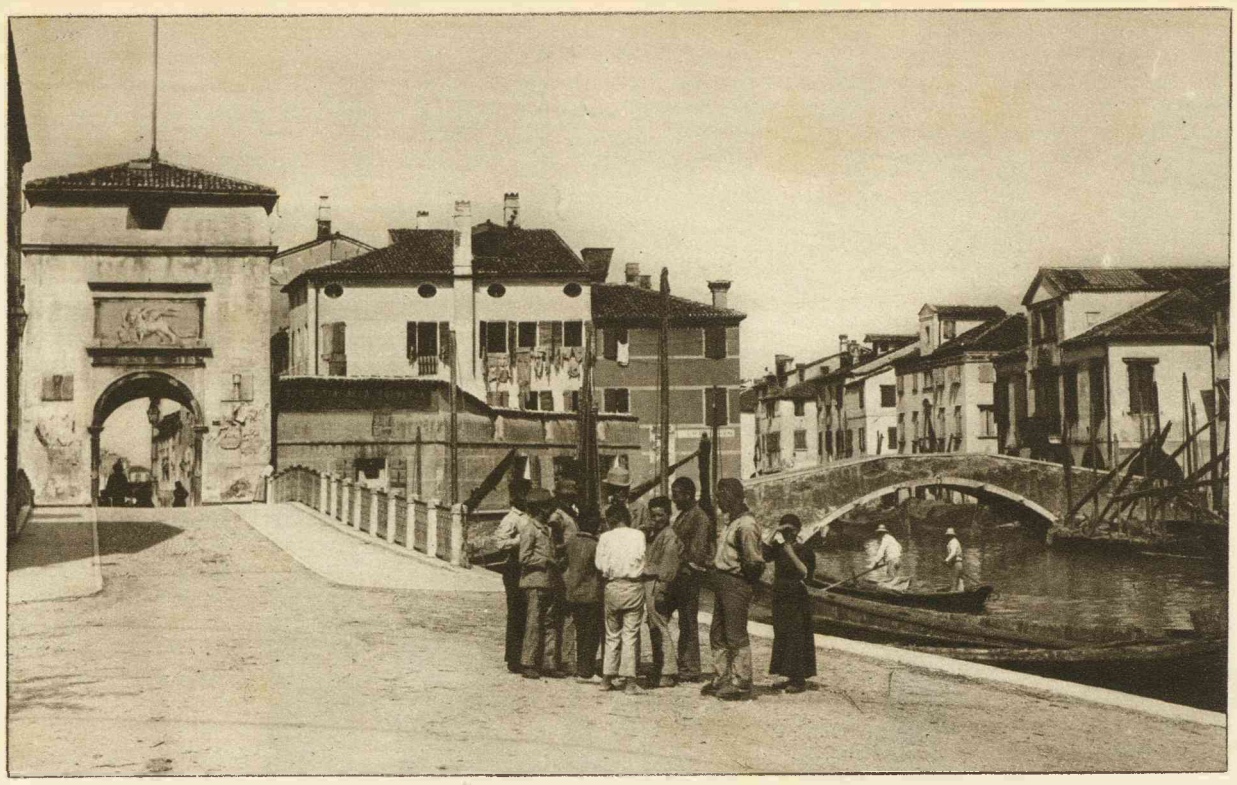
Pim kwam in een ellendige stemming thuis. „Jaap," zei hij met de stem van Hamlet in de graf-scène, „die Deensche dokter is een bedrieger." Hij ging op de rustbank liggen — twee kisten met 'n paardedeken er over — en keerde z'n hoofd naar den muur. Eerst geruimen tijd later vervolgde hij: „zeker — je kunt van niks dan aardappelen héel goed leven. Als je ze maar met spek klaarmaakt. En met appelen en boter en bloedworst... De ellendeling!" Hij schopte met z'n bengelenden voet den inhoud van 'n schilderkist uiteen, raapte dan moedeloos 'n fleschje lijnolie op. „Zou je daarmee aardappelen kunnen stoven? Ze is gezuiverd. . . ."

Een vreeselijke week volgde, waarin we veel rookten, veel sliepen, en heel weinig aten.

III.

Aan 't eind van die week was mijn trots gebroken. Pim had zich 'n norsch, gesloten dulders-gezicht aangewend, maar mij ging dat niet af. Op 'n grauwen dag sloop ik 't huis uit met een paar studies van me onder den arm, en deed wat we elkaar in betere dagen gezworen hadden nooit te zullen doen: ik verkocht ze aan 'n uitdrager — voor een rijksdaalder. Dien besteedde ik verstandig, niet aan delicatessen, die ons den volgenden dag onze misère te pijnlijker zouden doen herdenken, maar aan de eenvoudigste en noodzakelijkste levensbehoeften. Pim kon niet buiten vleesch: het was hersenvoedsel, beweerde hij. Welnu — ik bracht onder anderen een paardebiefstuk mee. Waarom niet? Hij zag wat zwart en pezig, maar een paard behoorde immers tot de edele dieren.

Het zal me nooit gelukken de gelaatsuitdrukking te beschrijven waarmee Pim het ding bekeek. „Nooit!" zei hij somber. „Ik sterf liever."

22 October 1866. — Venetië herdenkt haar vrijwording. — 22 October 1916.

Na den ongelukkigen slag van Königgrätz stond Oostenrijk, Venetië aan Napoleon III af, die het op zijn beurt weer afstond aan het Koninkrijk Italië, waarna op 8 October 1866 de Oostenrijksche troepen aftrokken en Venetië na de volksstemming op 22 October, waarbij op 69 stemmen na allen zich voor inlijving bij het Koninkrijk Italië verklaarden, weer Italiaansch werd. Venetië dat door voor Attila, Koning der Hunnen en voor de Longobarden vluchtende Illyriërs feitelijk is gesticht, dankte haar opkomst en bloei aan haar gunstige ligging, aan het krachtig bestuur van de verschillende mannen, die aan het hoofd daarvan stonden, aan de energie harer bewoners en de betrekkelijke zwakheid der andere staten aan de Middellandsche Zee. De uitbreiding van het Turksche rijk in het Oosten en op den Balkan, vooral de verovering van Konstantinopel door de Osmanen en het vinden van den zeeweg naar Indië, waardoor de wereldhandel in de handen der Portugeezen kwam, deed aan Venetië's macht en welvaart veel afbreuk. Venetië boette vooral door de herhaaldelijke oorlogen der Turken veel van het eenmaal veroverde grondgebied en koloniën in. In 1797 kon Venetië, dat eens geheel Noord-Oost-Italië benoorden de Po en Oostelijk van Milaan met o.a. de steden Verona, Padua en Brescia, verder Dalmatië, Istrië, Cyprus, Greta, Corfoe, een deel van Albanië en de Ionische eilanden bezeten had, en eens de machtigste staat van de Middellandsche Zee was geweest, zich niet meer staande houden en werd door de Franschen in bezit genomen. Bij den vrede van Campo Formo kwam het aan Oostenrijk, dat het onder den druk van Napoleon I, op Keizer Frans uitgeoefend, in 1805 weer aan het Koninkrijk Italië moest afstaan, doch het in 1814 weer terugkreeg. Een omwenteling in 1848 werd door den Oostenrijkschen veldheer Radetzky, nadat de stad 15 maanden lang belegerd was, volkomen onderdrukt. Nu 50 jaren geleden werd het weer Italiaansch. Venetië, dat op 117 eilandjes is gebouwd door ruim 400 bruggen verbonden, herbergt ongeveer 175.000 inwoners, in de XVe eeuw had het er 200.000, het heeft veel handel en scheepvaartverkeer, telt tal van prachtige gebouwen, kerken, paleizen, welke vele kunstschatten bevatten. De herdenking der vrijwording, ook die van Verona, zal door den oorlog niet zooals oorspronkelijk het plan was, met groote feestelijkheden geschieden, doch op ernstiger, eenvoudiger wijze. — De foto hierboven stelt de Garibaldi-poort voor in Chioggia, voorstad van Venetië, ouder dan Venetië zelf.

DE VRIJWORDING VAN VENETIË.
Monument voor Victor Emanuel op de Riva degli Schiavoni. Aan het voetstuk de bevrijde en de geknechte Venetia.

Er was een benauwde stilte.
Een stilte die wel een kwartier duurde.
Toen —

Het oogenblik is onvergetelijk voor me gebleven. Als de onverwachte, vernuftig gevonden oplossing was het van een dramatisch te sterk gespannen vijfde bedrijf. Van de benedenverdieping uit drong muziek naar boven, vulde het huis tot den nok: Mendelssohn's Hochzeitsmarsch schalde ons in de verbaasde ooren, meisjesstemmen zongen mee, en de laatste maten werden overstemd door een feestgejuich dat eindeloos scheen, maar nochtans door het stevig ingezet Brautchor uit Lohengrin werd gevolgd.

Pim en ik zagen elkaar aan. Mijn hersens werkten buitengewoon snel dien dag. „Pim," zei ik, „er wordt beneden bruiloft gevierd!"

„Ze zullen het zonder ons moeten doen," antwoordde hij vastberaden.

Ik ging op hem af, greep hem bij de lapellen van zijn geribd fluweelen jasje. „Zónder ons!? Ze zullen het mèt ons moeten doen! Denk eens aan: die menschen zijn hoogst vermoedelijk twaalf-en-een-half jaar getrouwd, ze zijn in elk geval schatrijk, er zal eten en drinken in overvloed zijn — wij doen mee!!"

In pijlsnelle vaart sleepte ik hem de zeven-en-tachtig treden af (waren 't er inderdaad zooveel? Het is lang geleden en misschien overdrijft mijn verbeelding hun aantal ter wille van 't effect. . . .), en juist schetterden de vier muzikanten een „lang zullen ze leven!", toen wij, nu wel wat bedremmeld, aan de open deur van des slagers zondagsche kamer verrast, ja overweldigd dralen bleven.

Daar stond de slager, Bacchus gelijk, te midden van bloemfestoenen; daar stond zijn omvangrijke wederhelft, die hem in gewicht ongetwijfeld nog met talrijke kilo's overtrof, en zij had het haar met rozen doorweven; daar omstuwde hen een kleurige stoet van kinderen, broeders, zusters, nichten en neven — en allen hadden een glas in de hand waarin niets minder dan champagne parelde, en zij dronken het blozend bruidspaar toe onder het schetteren der fanfares.

Een oogenblik was er stilte, toen wij onze baardige schildersgezichten naar binnen staken; de nichtjes porden elkaar in de zijden en giechelden. Maar de bruid, even kordaat als verteederd, redde de situatie: ze kwam naar ons toe, drukte ons de hand, dankte voor onze nauwelijks uitgestamelde gelukwenschen en verzocht ons binnen te komen.

De slager moge een man met een ruwen bolster zijn geweest — hij toonde thans de blanke pit te bezitten die wij wel in hem vermoed hadden. „Heeren," zei hij, „ik wist niet of u na ons laatste gesprek. . . . en daarom, ziet u. . . . maar nu u er toch bent. . . . proost!" Hij hief z'n glas op, en voor we 't wisten had een welwillende neef ons in staat gesteld zijn dronk te beantwoorden.

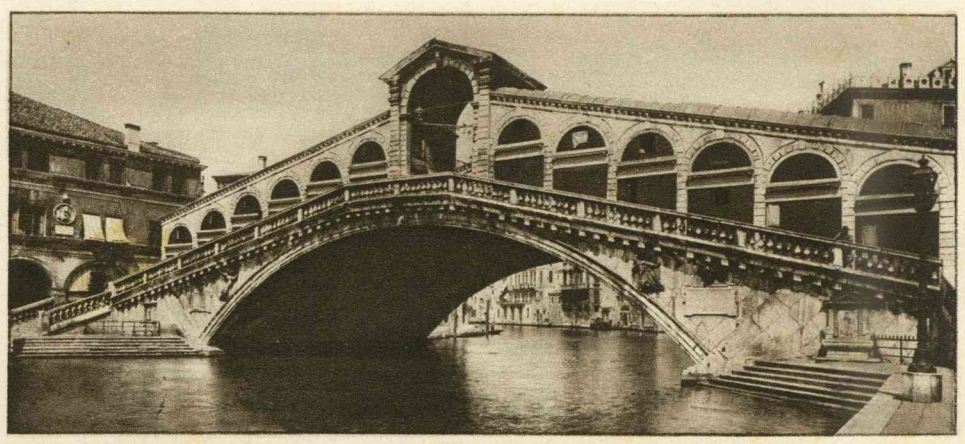
Het werd een avond uit de duizend-en-één-nacht. Er was een buffet, waar spijzen op voorkwamen van den meest vasten en voedzamen aard. Er was champagne in ondenkbare hoeveelheden. Er waren nichtjes, die ongedachte bekoorlijkheden tentoonspreidden. Er was een afgelegen hoekje onder palmen, waar ik Pim tienmaal met een ander nichtje zag zitten, terwijl ik tienmaal deed alsof ik hem niet zag. En ten slotte was er een breede canapé waarop ik — welk onwaarschijnlijk uur van den nacht was 't? — mezelf terugvond tusschen den slager en zijn vrouw. Een sandwich waarin de rollen omgekeerd waren: het vleesch aan den buitenkant, en ik, broodmager, in 't midden.

Hoe ik in die delicate positie kwam? Ik weet 't niet meer. Ik weet alleen dat we alle drie verteederd waren, zooals slechts menschen met een welopgevulde maag dat zijn kunnen. En na een diepzinnig gesprek, dat verscheidene maanden geduurd moet hebben — waar blijft 't begrip van tijd, wanneer je champagne drinkt? Vervluchtigt het met de koolzuurbellen? — besloot de slager: „nu, vooruit — wat m'n vrouw wil, wil ik ook. Jullie schildert dus 't portret van de bruid in d'r japon van vanavond, en zoolang je eraan werkt lever ik elken dag gratis vleesch." De canapé kraakte van zijn lach, en ik nam de gelegenheid waar: „maar dan gaat er meteen een streep door de vorige rekening:

(Zie vervolg op pag. 10.)

DE VRIJWORDING VAN VENETIË.
Het arsenaal van Venetië, vanuit zee gezien.

DE VRIJWORDING VAN VENETIË.
De Rialtobrug, een der oudste gedeelten van Venetië.